

Underlag till regeringens forsknings- och innovationspolitik

Högskolan Dalarna tackar för möjligheten att få inkomma med underlag till kommande forsknings- och innovationspolitisk proposition. Innan underlaget presenteras vill lärosätet framhålla att det står bakom de förslag på förändringar som SUHF identifierat att regeringen behöver beakta vid utformningen av den kommande forskningspolitiska propositionen.

Lärosätet spelar en avgörande roll för utvecklingen av ett expansivt och innovativt Dalarna

För att förstå lärosätets situation, framtida inriktning och behov är det viktigt att sätta det i en regional kontext. Högskolan Dalarna verkar i en region med stora existerande och kommande utmaningar. För att möta dessa kommer nära samverkan mellan olika aktörer i samhället att krävas. Detta underlag har därför tagits fram av lärosätet i dialog med företrädare för Region Dalarna, Mellansvenska handelskammaren, utvecklingsbolaget Samarkand2015, Dalarna Science Park, Visit Dalarna samt Svenskt Näringsliv, Dalarna.

Dalarna är ett av de till ytan största och mest glest befolkade länen i Sverige och EU. Försörjningskvoten, det vill säga andelen av befolkningen som är i arbetsför ålder, är lägst i landet och utbildningsnivån är generellt sett låg. Samtidigt är Dalarna Sveriges tredje största exportlän sett till exportvärde. Här finns världsledande företag inom stål-, trä- och elkraftindustrin, vars konkurrenskraft bygger på forskning och innovation och därtill har Dalarna en framträdande besöksnäring.

Det pågår för närvarande en kraftfull expansion inom näringslivet i regionen i vad som kan betecknas som en våg av nyindustrialisering. Hitachi Energy i Ludvika har fulla orderböcker för flera år framåt och fick under året Sveriges största industriorder genom tiderna, i Borlänge planerar SSAB för fossilfri tillverkning av tunnplåt och Northvolt förbereder för tillverkning på Stora Enso's tidigare produktionsanläggning i Kvarnsveden. Samtidigt pågår stora investeringar i besöksnäringen, främst i länets norra delar.

För att klara näringslivets kraftiga expansion krävs betydligt fler människor i arbetsför ålder som kan arbeta inom såväl företagen som i offentlig sektor. En utmaning är därför att få fler unga att välja att bo och studera i Dalarna. Kompetensförsörjningen är en ödesfråga inte bara för näringslivets expansion, utan även för att klara andra samhällskritiska sektorer som skola, vård och omsorg i denna expansionsfas. Här spelar Högskolan Dalarna, som har ett brett utbud av samhällsviktiga utbildningar, en viktig roll redan idag och den kommer bli allt viktigare framöver. För regionens utveckling är det avgörande att lärosätet även fortsatt kan locka studenter regionalt, nationellt och internationellt genom ett brett utbud av forskningsanknutna attraktiva utbildningar med hög kvalitet som bidrar till kompetensförsörjningen inom de olika sektorerna. Den urholkning av resurser som sker genom produktivitetsavdrag och otillräcklig kompensation för olika prisuppgångar är ett hot mot detta.

Utöver behovet av flera människor är bedömningen att det kommer att krävas mer av innovation och nytänkande i syfte att skapa ökad effektivitet i både företagen och för att klara välfärden. Forskning

som fokuserar på utveckling och optimering av system som täcker allt från produktion, lagring till distribution av el i hela landet kommer spela en avgörande roll för en effektiv elförsörjning. Näringslivets expansion inom ovan nämnda områden ställer således krav på fortsatt specialisering och fördjupning inom nya områden när det gäller forskningen och även på viss omställning av utbildningarna, inte minst inom de tekniska områdena.

Högskolan Dalarna föreslår därför att:

- Etableringar av stora industrianläggningar i framtidsbranscher bör åtföljas av närliggande statliga satsningar på forskning och utbildning för att underlätta rekrytering av erforderlig kompetens och forskningserfarenhet för att kunna tillvarata både företagets investeringar samt potentiella avknoppningar och kringtjänster.

Näringslivets satsningar på energiområdet kan stärkas av närhet till innovation och ny kunskap

Sedan något drygt år tillbaka har lärosätet ett nära och formaliserat samarbete med Hitachi Energy i både utbildnings- och forskningsfrågor och det finns nära samarbeten med regionens energibolag. Vid lärosätet har ett regelverk för forskningscentrum tagits fram där forskningscentrum ska fungera som plattformar för forskningssamverkan med aktörer i det omgivande samhället. Två sådana forskningscentrum, som även haft verksamhet sedan flera år tillbaka i annan form, finns inrättade. Det ena av dessa är Energikompetenscentrum (EKC). Forskningen inom energiområdet har framförallt fokus på energisystem inom byggd miljö, vilket är ett område inom vilket lärosätet även har tillstånd att driva forskarutbildning. Forskning och utbildning inom energiområdet utvecklas successivt tillsammans med företagen att även omfatta fler områden med bäring för näringslivets expansion, liksom behovet av grön energiomställning. Här kommer en fortsatt utveckling vara helt nödvändig för att tillse att regionens internationellt ledande position som centrum för teknik inom området för överföring av elkraft består och utvecklas. Det förtjänar också att nämnas att kompetens från EKC under 2022 ansvarade för processledningen vid utveckling av färdplan för regional energiomställning i samarbete med regionens energibolag, Länsstyrelsen och Region Dalarna. Lärosätet ser det som ytterst angeläget att det i kommande proposition görs satsningar på forskning som avser produktion, lagring och överföring av elkraft så att den positiva industrialiseringen inom denna så samhällskritiskt viktiga sektor kan stödjas och visa internationell excellens.

Högskolan Dalarna föreslår därför att:

- Riktade forskningssatsningar görs mot forskning som avser utveckling av optimerade system för produktion, lagring och överföring av elkraft. Sådana system kommer spela en viktig roll i energiomställningen från fossila bränslen till elproduktion.

En kunskapsintensiv och attraktiv besöksnäring utvecklas tillsammans med lärosätet

Det andra forskningscentrat som finns inrättat vid lärosätet är Centrum för besöksnäring-forskning (CeTLER). Forskningen inom detta centrum fokuserar på utveckling av destinationer för turism, produktinnovationer och nya betallösningar för naturturism samt på personal- och arbetslivsfrågor inom denna sektor. Sedan länge finns ett nära utvecklat samarbete med näringslivet med företag i regionens fjälldestinationer. För närvarande pågår stora investeringar i bland annat Sälen och Idre vilket bidrar till att befästa området som norra Europas största skidområde. Ökade satsningar på forskning för att säkerställa ett bredare och hållbart utbud som skapar attraktivitet för alla säsonger är högst angeläget. Forskningen inom detta område har stor bäring på utvecklingen av Sverige som besöksnation. Besöksnäringens roll för svensk export är viktig och satsningar för att fortsatt vara en konkurrenskraftig besöksnation är angeläget.

Högskolan Dalarna föreslår därför att:

- Satsningar görs på forskning som fortsätter utveckla Sverige som besöksnation.

Höjd kvalitet i vård och skola genom innovation och ökade satsningar

Vid lärosätet finns även ett flertal forskargrupper som bedriver forskning för att möta de stora utmaningar som finns inom skola, vård- och hälsosektorn. Delar av forskningen mot skolan bedrivs praktisknära, i organiserad samverkan med skolhuvudmännen inom regionen och i kringliggande regioner. I vård- och hälsosektorn bedrivs forskningen inom områdena reproduktiv hälsa, folkhälsa och idrott, kunskapsimplementering och patientsäkerhet, äldrevård samt smärta. En stor del av forskningen bedrivs i samverkan med Region Dalarna. Ett viktigt område här som är under snabb framväxt är assisterande teknik, vilket finns i gränlandet mellan vård och teknik. Området har ett fokus på att ta fram innovativa tekniska lösningar för personer med olika vårdbehov och funktionsnedsättningar. Här har nyligen ett samarbete med Världshälsoorganisationen (WHO) initierats. Lärosätets bedömning är att dessa områden, och inte minst det sistnämnda, kommer ha stor betydelse i arbetet med att klara välfärdsutmaningarna. Lärosätet anser att forskningen kring klok effektivisering inom vårdområdet anser bör ha hög prioritet i kommande proposition. Detta inte minst för att långsiktigt även bygga forskningskompetens som kan verka i skolan och vården och som därmed snabbare kan implementera nya forskningsrön och höja kvaliteten i verksamheten.

Högskolan Dalarna föreslår därför att:

- Satsningar görs på forskning som effektiviserar och stärker kvaliteten i samhällsviktiga sektorer som skola, vård och omsorg.

Högskolan som motor för innovation i hela landet

Dalarnas län, liksom övriga län i norra Mellansverige, placerar sig lågt i nationella mätningar av innovationskapacitet. Därför är lärosätets medverkan i den regionala innovationsstrategin av stor betydelse. Målsättningen är att på ett strategiskt och systematiskt sätt skapa former för forskning, innovation och nyttiggörande inom ramen för en hållbar regional utveckling med hänsyn till såväl sociala, ekonomiska och miljömässiga faktorer. Högskolan Dalarna samarbetar vidare med Dalarna Science Park samt Samarkand2015 där man också är medlem, vilka inrymmer både en breddinkubator samt en accelerator kopplat till cirkulär ekonomi, om olika riktade insatser för att underlätta utvecklingen av forskares och studenters innovativa idéer. Lärosätet har också förstärkt kontakten med Uppsala universitets innovationskontor, för utveckling av kunskapshöjande insatser riktade mot högskolans forskare, där genomförande i vissa fall planeras tillsammans med Högskolan i Gävle.

Näringslivssamverkan liksom samverkan med andra samhällsaktörer ger lärosätet möjlighet att utveckla forskning och innovationer som i förlängningen kan få betydelse för såväl nationell som internationell utveckling. Högskolan Dalarna menar därför att särskilda anslag borde riktas till lärosätena för samverkan med näringsliv och offentlig sektor.

Högskolan Dalarna föreslår därför att:

- Inga inskränkningar införs i redan existerande insatser som görs för att stärka innovationskapaciteten i landet och att ökade satsningar görs i de delar av landet där denna är svag.

HÖGSKOLAN DALARNA

Jörgen Elbe

Prorektor

Signature page

This document has been electronically signed
using eduSign.

eduSign